

Militærhistorie

Tyrkiet – Hvorfra, Hvorhen?

(https://krigsvidenskab.dk/application/files/7916/5425/3713/Skaermbillede_2022-06-03_kl._12.53.41.png)

(https://krigsvidenskab.dk/application/files/7916/5425/3713/Skaermbillede_2022-06-03_kl._12.53.41.png)

()

Forfatter: Redigeret af Cecilie Felicia Stokholm Banke og Mogens Pelt

Titel: Tyrkiet – Hvorfra, Hvorhen?

Forlag: Orbis

Antal sider: 277

Vejl. Pris: 319,95 DKK

Anmeldt af: Thomas Kamp Damgaard

Rating: 3 faner ud af 5

Tyrkiet har i det 20 århundrede gennemgået en grundlæggende omvæltning fra det osmanniske rige til republikken, hvor landet og dets indbyggere har skulle genopfinde den tyrkiske identitet. Dertil har Tyrkiet gennem århundredet skulle navigere mellem stormagter og modstridende strategiske interesser. Indledningsvist for at sikre den nationale selvstændighed ved at tilpasse sig og senere for at udnytte muligheder, hvor Tyrkiet har kunnet udbygge sin indflydelse regionalt. Gradvist har Tyrkiet derved søgt at ændre status quo i det østlige Middelhav og Mellemøsten. Først i mellemkrigstiden hvor landet bl.a. formåede at udnytte de spirende konflikter mellem de europæiske nationer til bl.a. med Montreaux Aftalen fra 1936 til at befæste stræderne til Middelhavet som svar på Italiens ekspansive politik og dernæst at indlemme af Hatay-provinsen i Tyrkiet, som Frankrig opgav kontrollen med. Senere under den kolde krig blev Tyrkiet af USA set som et bolværk mod Sovjetunionen, hvilket gjorde det muligt for Tyrkiet at blive medlem af NATO, selv om Tyrkiets regionale interesser ikke altid stemte overens med Vestens. I de seneste år har Tyrkiets ambitioner om at blive set som en regional leder, dertil medført involvering i borgerkrigen i Syrien og støtte til Aserbajdsjan i krigen mod Armenien, hvilket i Europa har rejst tvivl om Tyrkiets rolle som partner. USA kom således også på kollisionskurs med Tyrkiet i 2019, da landet anskaffede sig russiske S-400 missiler, hvorefter USA udelukkede Tyrkiet fra at købe F-35 kampfly. Bogens præmis er her, at selv om Tyrkiets politiske ageren kan virke omskiftelige, så er der en gennemgående tråd i at Tyrkiet skal fremstå stærk indad- og udadtil, samt indtage en stærk geopolitisk position.

Til dette formål er bog delt op i tre overordnede dele, hvor formatet som en antologi giver forfatterne til de enkelte kapitler mulighed for at vise, hvordan forskellige forskningsområder bistår hinanden til at øge forståelsen for et overordnet emne. I dette tilfælde Tyrkiet. Forskernes forskellige bidrag er derved bogens styrke, da man som læser præsenteres for, hvordan man kan forstå Tyrkiet ud fra den historiske udvikling i kombination med nutidige begivenheder på nationalt, regionalt og internationalt niveau. Politisk

introduceres man bl.a. til, hvordan der er en indenrigspolitisk kamp over fortællingen om Tyrkiet, hvor historie, kulturelle forskelle og religiøsitet er vigtige arenaer.

Kapitlerne kommer her rundt om så forskellige emner såsom Erdogans opgør med Kemalismen samt hvordan historiske bygninger som Hagia Sofia og det Hittitiske solsymbol inddrages i den politiske dagsorden. Modsat Mustafa Kemal der ønskede at fremme en før-tyrkisk kultur, spiller Recep Tayyip Erdoğan på værdier og sindbilleder fra den osmanniske fortid, hvor den fælles muslimske identitet vægtes højt. Her beskriver Pernille Carstensen i kapitlet *”Republikken i det osmanniske riges skygge og oldtid som fremtid. Det Hittitiske Solsymbol”*, de tidlige forsøg på at fremstille de hittitiske rødder som paneuropæiske, hvilket senere kom i konflikt med Erdoğan's vision om Tyrkiet som islamisk stat. Bogen kommer derved godt rundt om, hvad der har været med til at forme det Tyrkiet, vi kender i dag.

I den første del af bogen, introduceres man som læser til den politiske magtkamp i Tyrkiet op gennem det 19. århundrede og ikke mindst, hvilken rolle militæret har spillet i tyrkisk politik. Centralt er her, hvordan den tyrkiske politiske elite har og gør brug af at favorisere forskellige befolknings- og kulturelle grupper, eller modsat udpege dem som trusler mod den nationale sikkerhed. Her skal man som læser holde tungen lige i munden, for at følge med i hvad de forskellige grupperinger i tyrkisk politik historisk har stået for, og hvordan deres interne forhold har udviklet sig.

Anden del af bogen bringer Tyrkiet op til vores samtid, og hvilken betydning Erdoğan har haft for, hvor Tyrkiet står i dag. To strømninger går igen i kapitlerne: Erdoğan's greb om magten og udfordringen af magtbalancen i Mellemosten. Indenrigspolitisk er det i europæiske øjne særligt forholdende for menneskerettigheder og kurderne, som har fået opmærksomhed, og i to af afsnittets kapitler ser forfatterne Mathias Fiondalen Bickersteth og Anne Sofie Schøtt også på, hvordan synet på Erdoğan's Tyrkiet er gået fra at være optimistisk til desillusioneret. Kapitlerne er derved med til at understrege, at disse forhold ikke kan ses isoleret, men som en del af Erdoğan's kontrol med magten og derved også forholdet til nabostaterne. I forlængelse heraf kommer Lars Erslev Andersen i sit bidrag med en udredning af dynamikkerne i Mellemosten, og hvordan Tyrkiet gennem en aktivistisk udenrigspolitik og ved at skabe nye alliancer søger at positionere sig som en regional leder.

Med bogens tredje del inddrages Danmark og det danske syn på Tyrkiet aktivt. Først fremstilles, hvordan den kunstneriske fremstilling af ”Tyrken” i dansk bevidsthed har skabt en fortælling om Tyrkiet, som kun har svage rødder i virkeligheden, men som også har skabt en frygt for det ”fremmede”. Det har også konsekvenser for dansk politisk, hvor synet på Tyrkiet svinger gennem årene. Selv om Vesten er kritisk overfor Tyrkiets, særligt i forhold til menneskerettigheder, kurderne, flygtningesituationen og involveringen i Syrien, er det pragmatiske forhold, som i sidste ende bestemmer Danmarks forhold til Tyrkiet.

Med ’Tyrkiet – Hvorfra, Hvorhen?’ gør forfatterne en flot indsats for at skabe et mere nuanceret billede af Tyrkiet og bevæggrundene bag de politiske beslutninger, landet tager. Har man ikke forstået bogens første del, og det grundlag den giver, kan kapitlerne godt virke en smule forvirrende, og man kan som læser godt sidde med følelsen af: ”har jeg nu også virkelig forstået det?”. Har man ikke desto mindre det, vil man som læser, når man er færdig med bogen sidde med en klar understregning af at kulturel og historisk viden om Tyrkiet.

Redaktørerne har med bogen haft det mål at skabe perspektiv og kontekst for forhold, som ofte anskues separat, hvorved bogen giver en helhedsforståelse af Tyrkiet, hvor historiske handlinger og ambitioner knyttes sammen med samtidige. Dette lykkes samlingen af kapitler med, hvor de på tværs af hinanden præsenterer en større sammenhæng for, hvor Tyrkiet kommer fra og hvor landet kan bevæge sig hen, men hver for sig præsenterer kapitlerne også spændende tanker og indsigt, som kan læses uafhængig af hinanden.

’Tyrkiet – Hvorfra, Hvorhen?’ får af den grund 3 ud af 5 faner.

